

УДК 81'373.46:615.825

Підгорна А. Б.¹, Куряченко А. Д.²

¹ канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ГФ-314м НУ «Запорізька політехніка»

РОЗВИТОК ТА СТАНОВЛЕННЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Формування та розвиток реабілітаційної термінології відображає трансформацію підходів до лікування та підтримки людей, які зазнали травм, хвороб або інших порушень здоров'я. З середини ХХ століття ця термінологія динамічно розвивається разом із прогресом у медичних, психологічних і соціальних методах відновлення функцій людини. Нові терміни та визначення виникають у відповідь на наукові відкриття та потреби сучасної реабілітації. Розвиток цієї термінології сприяє глибшому розумінню процесів відновлення та зміцненню міждисциплінарної взаємодії у сфері медичних і соціальних наук.

Термін «реабілітація» вперше з'явився в медичному середовищі у 1903 році, коли Франц Йозеф Раттер фон Бус використав його у своїй праці «Система загального піклування над бідними», застосовуючи в контексті благодійної діяльності [3, с. 65]. Однак щодо осіб із фізичними вадами цей термін почав уживатися лише з 1918 року, коли в Нью-Йорку відкрили Інститут Червоного Хреста для інвалідів [3, с. 65].

Епідемія поліомієліту та наслідки двох світових воєн стали ключовими чинниками розвитку фізичної реабілітації в першій половині ХХ століття [3, с. 65]. У цей період для боротьби з хворобою почали застосовувати масаж і лікувальну фізкультуру, а після воєнних дій – гідротерапію, блокові вправи з вагами для всіх груп м'язів та суглобів, вправи Френкеля, лікувальну гімнастику. Окрім того, після Другої світової війни стрімко зріс розвиток медичної, психологічної, соціальної та професійної реабілітації [3, с. 66–69].

Термінологія реабілітації зазнала найбільшого розвитку у ХХ–ХХІ століттях, коли активно вдосконалювалися методи функціонального відновлення та створювалися інноваційні протези. Паралельно з цим з'являлися нові віруси та захворювання, щовимагали відповідного найменування [2, с. 60]. Таким чином, темпи розвитку реабілітаційної термінології значною мірою залежать від прогресу в засобах і методах цієї сфери [2, с. 62].

Фізична реабілітація є важливою складовою медичної реабілітації та частиною загальної медичної термінології. Вона охоплює комплекс заходів, спрямованих на відновлення здоров'я, усунення патологічних

процесів, запобігання ускладненням, відновлення або часткову компенсацію порушених функцій, боротьбу з інвалідністю, а також підготовку пацієнтів, що одужують, та осіб з інвалідністю до побутових і трудових навантажень [5].

На початковому етапі формування термінології основним методом утворення термінів є запозичення з суміжних дисциплін. Водночас кожен термін повинен відповідати таким критеріям, як адекватність, точність та моносемія [1, с. 33].

У терміносистемі реабілітації постійно з'являються нові терміни для відображення різних понять, що призводить до розмитості та багатозначності термінів, а отже, до великої кількості синонімів. Крім того, активно запозичується термінологія з таких медичних дисциплін, як ортопедія, хірургія, неврологія, травматологія, спортивна медицина, психіатрія, кардіологія та інших, що додатково сприяє виникненню і функціонуванню синонімів [1, с. 33].

Утворення медичних термінів на прикладі англійської мови відбувається такими способами [4]: 1) афіксація (найпоширеніший спосіб) – *instability, extraarticular*; 2) створення фразових термінів або термінологічних словосполучень – *uterine blood flow*; 3) словоскладання – *angiography*; 4) компресія – *IRDS (infant respiratory distress syndrome)*.

Запозичені термінологічні одиниці англійської медичної термінології [6]: 1) греко-латинські запозичення: *anatomy* – *anatomē* «анатомія», *hygiene* – *hygieina* «гігієна», *hemorrhage* – *haemorrhagia* «крововилив», *diagnosis* – *diagnosis* «діагноз», *symptom* – *sinthoma* «симптом», *organ* – *organum* «орган», *arteria* – *artēria* «артерія», *vein* – *vena* «вена». Низка термінів арабського походження увійшли в англійську мову через латинську мову: *alcohol* – «спирт», *nitrate* – «нітрат», *camphor* – «камфора», *saffron* – «шафран», *natron* – «вуглекислий натрій, сода», *alkali* – «луги»; 2) скандинавські запозичення: *skin* – «шкіра», *kidney* – «нирка», *skull* – «череп»; 3) французькі запозичення: *cartilage* – *cartilage* «хрящ».

Отже, розвиток реабілітаційної термінології пов'язаний зі змінами в підходах до лікування та підтримки пацієнтів з травмами або обмеженнями здоров'я. З початку XX століття вона формувалася завдяки вдосконаленню медичних, психологічних і соціальних методів та запозиченню термінів із суміжних дисциплін. Її динамічність і здатність інтегрувати нові поняття гарантують актуальність і ефективність професійного спілкування. Формування термінології продовжується в умовах розвитку медичних підходів і засобів реабілітації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Коваль Р. С. Термінологія реабілітації – сучасний стан та перспективи дослідження (на матеріалі французької та української мов) / Р. С. Коваль // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія». – 2012. – № 1 (27). – С. 32–34. Режим доступу : <https://surl.li/ojvscs> (дата звернення: 2024.12. 27).
2. Коваль Р. С. Топоніми в термінології фізичної й медичної реабілітації / Р. С. Коваль // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – Т. 2, № 15. – С. 60–62. Режим доступу : <https://surl.li/zrohkj> (дата звернення: 2025.01. 07).
3. Примачок Л. Л. Історія медицини та реабілітації : навч. посіб. [Текст] / Л. Л. Примачок. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2014. – 104 с.
4. Рябчинська О. О. Шляхи утворення сучасної англomовної медичної термінології та особливості її перекладу на українську мову [Текст] / О. О. Рябчинська // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. «Лінгвістичні науки». – 2013. – № 16. – С. 187–195.
5. Тлумачний словник термінів і словосполучень фізичної реабілітації [Текст] / О. А. Мерзлікіна, О. В. Гузій. – Львів. : ЛНУ ім. І. Франка, 2002. – 48 с.
6. Тулес Т. С. Загальні аспекти становлення англійської терміносистеми медицини [Текст] / Т. С. Тулес // Littera Scripta Manet : збірка студентських наукових праць / редкол. : О. В. Мосієнко, М. В. Полховська та ін. – Вип. 3. – 2017. – Режим доступу : <https://surl.li/rmrnwa> (дата звернення: 2025.01. 10).